

LIETUVOS BANKAS
EURO SISTEMA

Sutelktinio finansavimo platformų operatorių veiklos analizė

Analizė ir tyrimai

2019 m. Nr. 4

Sutelktinio finansavimo platformų operatorių veiklos analizė

Tomas Petronis

Turinys

SUTELKTINIO FINANSAVIMO OPERATORIAI	5
SFPO ANALIZĖ	7

Ši analizė apima bendrą visų Lietuvoje veikiančių sutelktinio finansavimo platformų operatorių veiklą 2019 m. pirmąjį pusmetį, visi lentelėse ir grafikuose pateikti duomenys yra 2019 m. birželio 30 d., jei nenurodyta kitaip.

Rengiant šią analizę naudoti Lietuvos banko, valdymo įmonių, platintojų ir kiti duomenys.

Analizę parengė Lietuvos banko Priežiūros tarnyba.

Pasiteirauti: Tomas Petronis, Investicinių paslaugų priežiūros skyriaus vyresnysis specialistas

tel. +370 691 17 745,

el. p. tpetronis@lb.lt

Santrumpos

SFI	Sutelktinio finansavimo įstatymas
SFP	sutelktinio finansavimo platforma
SFPO	sutelktinio finansavimo platformų operatorius
NT	nekilnojamas turtas
UAB	uždaroji akcinė bendrovė
VP	vertybiniai popieriai

SUTELKTNIO FINANSAVIMO OPERATORIAI

2016 m. lapkričio mėn. įsigaliojus Lietuvos Respublikos sutelktnio finansavimo įstatymui (SFĮ), Lietuvoje pradėjo steigtis pirmieji sutelktnio finansavimo platformų operatoriai (SFPO). SFĮ nustato:

- 1) sutelktnio finansavimo sąlygas;
- 2) SFPO veiklos sąlygas ir reikalavimus;
- 3) privalomos atskleisti sutelktnio finansavimo platformoje (SFP) informacijos apimtį;
- 4) įrašymo į viešąjį SFPO sąrašą ir išbraukimo iš jo tvarką;
- 5) SFPO veiklos priežiūros tvarką.

SFĮ taikomas sutartims, kurių pobūdis arba tikslas yra tapatus sutelktnio finansavimo santykiams. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad SFĮ netaikomas labdarai ir (ar) paramai gauti, išankstiniam prekių ar paslaugų pirkimui prilyginamiems santykiams.

Pagrindinės SFĮ įtvirtintos sąvokos

Sutelktnis finansavimas – finansavimo būdas, kai specialioje platformoje viešai paskelbtą projektą savo lėšomis finansuoja su tuo projektu nesusiję finansuotojai arba kai per SFP finansuotojai įsigyja parduodamas kreditoriaus reikalavimo teises.

SFP – SFPO administruojama informacinė sistema, kurią naudojant vykdomas sutelktnis finansavimas.

SFPO – juridinis asmuo, administruojantis SFP. Kitose valstybėse narėse įsteigtas investicinių paslaugų teikėjas, jeigu investicinių paslaugų teikėjo licencija suteikia teisę teikti investicines paslaugas, gali neturėti juridinio asmens statuso.

Sutelktnio finansavimo sandoris (toliau – finansavimo sandoris) – finansuotojo ir projekto savininko sudarytas sandoris, kuriuo finansuotojas suteikia ar įsipareigoja suteikti projekto savininkui sutelktnio finansavimo lėšas paskolos ar kita pinigine forma arba įsigyjant projekto savininko išleistas finansines priemones, o projekto savininkas išleidžia finansines priemones ir (arba) įsipareigoja grąžinti iš finansuotojo gautas lėšas.

Projektas – verslo, profesinėms, mokslo, tiriamosioms ir kitoms reikmėms, išskyrus vartojimą, tenkinti parengtas ir SFP paskelbtas projektas, kuriam įgyvendinti projekto savininkas siekia pritraukti sutelktnio finansavimo lėšų.

PAGRINDINIAI SFPO, SFP IR VEIKLOS REIKALAVIMAI

SFPO privalo įvertinti, ar konkreti finansavimo sandorio rūšis yra priimtina investuotojui. Prieš suteikdamas galimybę neprofesionaliam finansuotojui per savo administruojamą SFP pirmą kartą sudaryti konkrečios rūšies finansavimo sandorį, SFPO privalo atlikti konkrečios finansavimo sandorio rūšies priimtimumo finansuotojui vertinimą, kuris susideda iš finansuotojo pateiktos informacijos apie turimas žinias ir patirtį investavimo srityje su planuojamo sudaryti finansavimo sandorio rūšimi. Jeigu, atlikus finansavimo sandorio rūšies priimtimumo finansuotojui vertinimą, nustatoma, kad konkreti finansavimo sandorio rūšis finansuotojui nėra priimtina, SFPO privalo finansuotoją apie tai įspėti.

SFPO turi patvirtinti informacinį dokumentą, kuriame turi būti nurodyta pagrindinė informacija investuotojams. Projekto savininkas, kuris siekia per SFP sudaryti vieną ar kelis finansavimo sandorius, kurių bendra suma yra nuo 100 tūkst. iki 5 mln. Eur per 12 mėn. laikotarpį, nepriklausomai nuo finansavimo sandorio rūšies privalo parengti ir SFPO pateikti tvirtinti informacinį dokumentą, kuriame nurodoma informacija apie projekto savininką ir siūlomą sudaryti sandorį, ir finansavimo sandorį ketinantiems sudaryti asmenims sudaryti galimybę su juo susipažinti. SFP platinamų finansinių priemonių emitentu gali būti tik juridinis asmuo.

SFPO, kuris yra įrašytas į Viešąjį sutelktinio finansavimo operatorių sąrašą, privalo turėti nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje. SFPO, turintis buveinę Lietuvos Respublikoje, teikia SFPO paslaugas finansuotojui ir projekto savininkui, su kiekvienu iš jų sudaręs SFPO paslaugų teikimo sutartį. Jei numatyta paslaugų teikimo sutartyje, sutelktinio finansavimo operatorius gali atstovauti finansuotojui.

SFĮ pateikiami SFPO veiklos reikalavimai:

- 1) sąžiningai, rūpestingai, teisingai ir profesionaliai veikti geriausiomis finansuotojui ir projekto savininkui sąlygomis ir jų interesais;
- 2) turėti ir naudoti SFPO veiklai reikalingas patikimas priemones ir procedūras;
- 3) turėti ir taikyti organizacines interesų konfliktų, kurie galėtų neigiamai paveikti finansuotojo ir projekto savininko interesus, vengimo, nustatymo ir valdymo priemones;
- 4) patvirtinti projektų savininkų patikimumo vertinimo taisykles, kurios turi apimti projektų savininkų reputacijos ir kreditingumo vertinimo kriterijus;
- 5) turėti ir taikyti organizacines priemones, užtikrinančias šiame įstatyme numatytos informacijos atskleidimą laiku;
- 6) atskleisti finansuotojui ir projekto savininkui informaciją, reikalingą mokestinėms prievolėms įvykdyti;
- 7) parengti ir patvirtinti veiklos tęstinumo planą, kuriame būtų numatytos priemonės ir procedūros, skirtos užtikrinti, kad SFPO funkcijos būtų atliekamos nenutrūkstamai, įskaitant ir nenumatytų aplinkybių atvejus;
- 8) saugoti duomenis, susijusius su SFĮ nuostatų įgyvendinimu, 10 metų nuo finansavimo sandorio sudarymo dienos, išskyrus atvejus, kai Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas ir kiti teisės aktai nustato ilgesnius tokių duomenų saugojimo terminus;
- 9) nustatyti prekybos finansuotojų įsigytais finansinėmis priemonėmis ar kitomis reikalavimo teisėmis, kylančiomis iš finansavimo sandorių, kuriais finansuotojas suteikia ar įsipareigoja suteikti projekto savininkui sutelktinio finansavimo lėšas paskolos ar kita pinigine forma, SFP tvarką, jeigu SFPO ketina vykdyti antrinę jų apyvartą;
- 10) nustatyti naudojimosi SFP tvarką;
- 11) vykdyti priežiūros institucijos nurodymus;
- 12) laikytis kitų SFĮ keliamų reikalavimų.

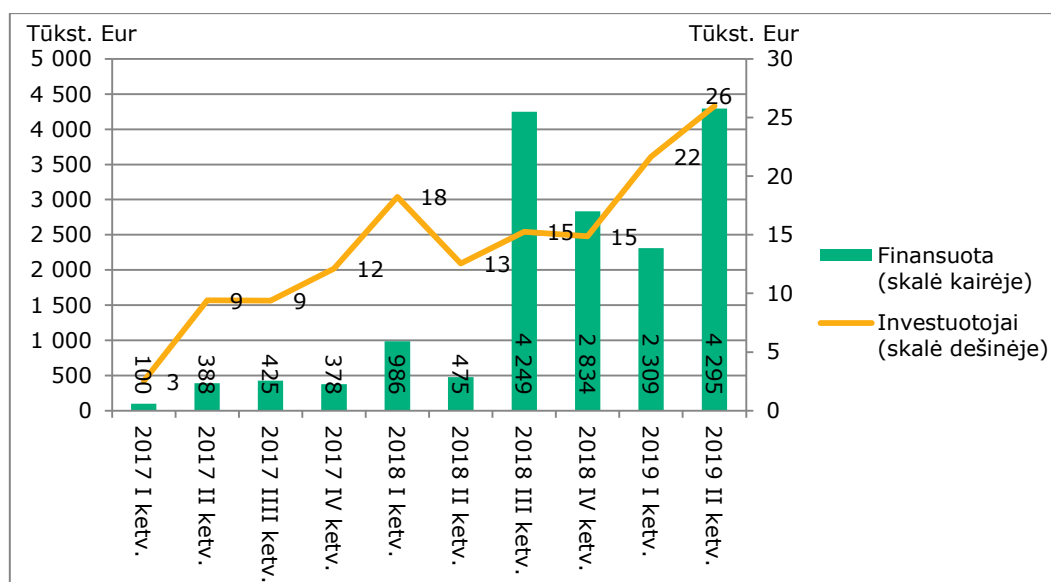
Apibendrinant galima teigti, kad SFĮ yra pagrindinis SFPO veiklą reglamentuojantis teisės aktas, kuris nurodo SFPO veiklos sąlygas bei reikalavimus ir sutelktinio finansavimo tvarką Lietuvoje, privalomos atskleisti informacijos apimtį, įrašymo į viešąjį SFPO sąrašą ir išbraukimo iš jo tvarką bei SFPO veiklos priežiūros tvarką. Sutelktinis finansavimas yra skirtas lėšoms pritraukti verslo projektams paskolų arba VP forma, turi būti parengtas finansuojamo projekto planas. Surinktos lėšos negali būti naudojamos asmeninio vartojimo tikslais. Pabrėžtina, kad sutelktiniu finansavimu nelaikoma veikla, skirta labdarai ir (ar) paramai gauti.

Be to, SFPO veiklą reglamentuoja ir [Lietuvos banko nutarimai](#).

SFPO ANALIZĖ

2019 m. birželio 30 d. duomenimis, į SFPO sąrašą įrašyti 9 SFPO, tačiau iš jų veiklą vykdė tik 5, kiti 4 SFPO veiklos dar nebuvo pradėję. Didžiausia dalis (net 3) SFPO finansavo daugiausia su NT susijusius projektus. Naudojantis SFP taip pat buvo finansuojami smulkesni verslo projektai, refinansuojamos verslo paskolos ir pritraukiamos apyvartinės lėšos. Pažymėtina, kad sutelktinio finansavimo rinkoje dominavo finansavimas paskolomis, o VP kol kas išleido tik viena įmonė.

1 pav. SFPO turto ir investuotojų pokyčio tendencijos

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Iš 1 pav. matyti, kaip kito finansuotos sumos ir investuotojų skaičius SFP nuo SFĮ įsigaliojimo 2016 m. pabaigoje. Nuo 2017 m. sutelktinio finansavimo rinka tik augo. 2019 m. antrąjį ketvirtį per SFP paskolinta didžiausia suma (4,29 mln. Eur) ir daugiausia per SFPO valdomas platformas investavo investuotojų (25 980). Per visą SFP gyvavimo laikotarpį lėšos buvo renkamos 471 projektui, o per 2019 m. pirmąjį ketvirtį – 125 projektams. Didžiausią jų dalį sudarė verslo finansavimas (119), o mažesnę dalį (6) – NT projektai.

1 lentelė. SFPO rezultatai

SFPO	2017 m.		2018 m.		2019 m. I pusm.	
	finansuota suma, Eur	investuotojų skaičius, vnt.	finansuota suma, Eur	investuotojų skaičius, vnt.	finansuota suma, Eur	investuotojų skaičius, vnt.*
UAB „Finansų bitė verslui“	1 290 650	12 128	2 840 400	13 805	1 767 900	24 098
UAB „Trečia diena“	0	0	3 300 000	43	0	0
UAB <i>Nordstreet</i>	0	0	851 670	430	1 594 880	739
UAB „Bendras finansavimas“	0	0	56 293	363	99 600	134
UAB „Profitus“	0	0	1 496 100	222	3 142 000	1 009
UAB „E Finance“	0	0	0	0	0	0
UAB „BOURGEOIS BOHEME FINTECH“	0	0	0	0	0	0
UAB FMI „Myriad capital“	0	0	0	0	0	0
UAB „ANDRUM Fund“	0	0	0	0	0	0
Iš viso	1 290 650	12 128	8 544 463	14 863	6 604 380	25 980

* Investuotojų skaičius 2019 m. antrojo ketvirčio pabaigoje.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

SFPO veiklos rezultatai nuo 2017 m. iki 2019 m. pirmojo pusmečio apžvelgiami 1 lentelėje. Kaip matyti, 2017 m. veiklą vykdė tik vienas SFPO – UAB „Finansų bitė verslui“. Per šią bendrovę 2017 m. buvo finansuoti 62 projektai, kurių vertė 1,29 mln. Eur. 2017 m. pabaigoje SFP turėjo 12 128 investuotojus. Vieno projekto vidutinė vertė sudarė 20 816 Eur. Visi šie projektai buvo susiję su verslo finansavimu (tai apyvartinės lėšos, lėšos verslo plėtrai, paskolų refinansavimas). Analizuojant 2018 m., matyti, kad veiklą vykdė 5 SFPO. Per šiuos SFPO 2018 m. buvo finansuoti 193 projektai (per metus jų skaičius išaugo daugiau nei 3 kartus), jų bendra suma buvo 8,54 mln. Eur. Vieno projekto vertė vidutiniškai sudarė 44 271 Eur. Per metus finansuota suma padidėjo net 6 kartus, o investuotojų buvo 14 457 (per metus jų skaičius išaugo 19,2 %). Vidutinė finansuoto turto vertė išaugo 52,98 proc. Pabrėžtina, kad 2018 m. per UAB „Finansų bitė verslui“ SFP buvo išleistos ir obligacijos, tad į finansuotą sumą įskaičiuotos ne tik paskolos verslui, bet ir VP. Vertinant 2019 m. pirmąjį pusmetį, pažymėtina, kad per aktyviai vykdančius veiklą SFPO buvo finansuoti 216 projektų (per pusmetį finansuotų projektų skaičius išaugo 11,92 %), jų vertė buvo 6,6 mln. Eur. Paskolos suteiktos naudojantis tik 4 platformomis: UAB „Finansų bitė verslui“, UAB „Nordstreet“, UAB „Bendras finansavimas“ ir UAB „Profitus“. Daugiausia lėšų paskolinta per UAB „Profitus“ (3,14 mln. Eur) valdomą platformą, ši įmonė orientuojasi į NT paskolas. O mažiausiai paskolinta per UAB „Bendras finansavimas“ platformą (99,6 tūkst. Eur), ši įmonė 2019 m. pirmąjį pusmetį skelbė projektus, susijusius su apyvartinių lėšų pritraukimu. 2019 m. pirmojo pusmečio pabaigoje daugiausia investuotojų turėjo UAB „Finansų bitė verslui“ (24,1 tūkst.), antroje vietoje – UAB „Profitus“ (1 009), o trečioje – UAB „Nordstreet“ (739). Pažymėtina, kad vienas investuotojas gali rinktis investuoti į kelis skirtingus projektus ir naudotis keliais skirtingų SFPO paslaugomis.

2 lentelė. Vidutinės investuotos sumos

SFPO	Vidutinė vieno investuotojo investuota suma, Eur		
	2017 m.	2018 m.	2019 m. Ipusmetis
UAB „Finansų bitė verslui“	106	206	73
UAB „Trečia diena“	0	76 744	0
UAB „Nordstreet“	0	1981	2 158
UAB „Bendras finansavimas“	0	155	743
UAB „Profitus“	0	6 739	3 114

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Investicijos, vidutiniškai tekusios vienam investuotojui nuo 2017 m. iki 2019 m. pirmojo pusmečio pabaigos, parodytos 2 lentelėje. 2017 m. veiklą vykdė tik UAB „Finansų bitė verslui“, o vidutinė vieno investuotojo investuota suma sudarė 106 Eur. Per 2018 m. UAB „Finansų bitė verslui“ – vidutinė vieno investuotojo investuota suma padidėjo iki 206 Eur (94,34 %). O 2018 m. didžiausia vienam investuotojui tekusi vidutinė investicija užfiksuota įmonėse, kurios susijusios su NT projektų finansavimu. UAB „Trečia diena“ valdomoje platformoje vidutinė investuota suma sudarė 76 744 Eur, o UAB „Profitus“ – 6 739 Eur. Analizuojant 2019 m. pirmojo pusmečio rezultatus, matyti, kad vidutinės investuotos sumos padidėjo tik dviejose įmonėse: UAB „Nordstreet“ (8,9 % ir sudarė 2 158 Eur) ir UAB „Bendras finansavimas“ (beveik 5 kartus ir sudarė 743 Eur. Per visas kitas įmones finansuotos vidutinės sumos sumažėjo. Nagrinėjant 2019 m. pirmojo pusmečio rezultatus, matyti, kad didžiausia vidutinė investicija užfiksuota UAB „Nordstreet“ ir UAB „Profitus“ platformose – atitinkamai 2 158 ir 3 114 Eur.

Analizuojant investuotojų skaičių ir vidutines vienam investuotojui tenkančias sumas, galima teigti, kad investavimas į NT per šias platformas yra skirtas investuotojams, kurie suinteresuoti skolinti pinigus didesniems projektams. O investavimui į verslo paskolas, apyvartines lėšas, verslo plėtrą, paskolų refinansavimą, potencialiai reikia mažesnės investuojamos sumos, todėl tokie finansuojami projektai gali būti patrauklesni mažesniems investuotojams, suinteresuotiems investuoti į mažesnius projektus.

3 lentelė SFPO mokamos vidutinės palūkanos ir suteikiamos garantijos

SFPO	2019 m. I pusm. vidutinės metinės palūkanos investuotojams, proc	Paskolų dalis 2019 m. I pusm. garantuota įkeistu turtu, proc.
UAB „Finansų bitė verslui“	15,7	99,1
UAB „Trečia diena“	–	–
UAB „Nordstreet“	11,8	100
UAB „Bendras finansavimas“	16,3	0
UAB „Profitus“	10,3	100

* Neturėjo aktyvių projektų 2019 m. pirmąjį pusmetį.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Išanalizavus 2019 m. pirmojo pusmečio SFPO veiklą, galima teigti, kad didžiausios vidutinės metinės palūkanos yra mokamos už projektus, susijusius su verslo finansavimu (vidutiniškai 15,2 %), o projektai susiję su NT plėtra vidutiniškai investuotojams uždirbo 10,44 proc. palūkanų. Iš 3 lentelės matyti, kad vidutinės projektų savininkų mokamos palūkanos 2019 m. pirmąjį pusmetį svyravo nuo 10,3 iki 16,3 proc. Didžiausias vidutinės metinės palūkanas mokėjo projekto savininkai, kurie lėšas pritraukinėjo per UAB „Bendras finansavimas“ (apie 16,3 %). Mažiausias vidutinės palūkanas mokėjo NT projektų savininkai, kurie rinkosi pritraukti finansavimą per UAB „Profitus“ (apie 10,3 %) Analizuojant per SFPO investuojančiųjų

garantijas, matyti, kad dauguma SFPO naudojančių projektų savininkų jas suteikia įkeičiant turta. Tik projektų savininkai, kurie naudojami UAB „Bendrasis finansavimas“ nesuteikia investuotojams jokių garantijų.

4 lentelė SFPO pradelsti mokėjimai

SFPO	2019 m. I ketv.			2019 m. II ketv.		
	ilgiau kaip 30 d., bet ne ilgiau nei 60 d. iš eilės	ilgiau kaip 60 d., bet ne ilgiau nei 90 d. iš eilės	ilgiau kaip 90 d. iš eilės	ilgiau kaip 30 d., bet ne ilgiau nei 60 d. iš eilės	ilgiau kaip 60 d., bet ne ilgiau nei 90 d. iš eilės	ilgiau kaip 90 d. iš eilės
UAB „Finansų bitė verslui“	0	0	0	4 908	0	0
UAB „Trečia diena“	0	0	0	0	0	0
UAB „Nordstreet“	0	0	0	0	0	0
UAB „Bendras finansavimas“	0	0	0	0	0	0
UAB „Profitus“	0	0	0	0	0	0
Iš viso	0	0	0	4 908	0	0

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Analizuojant aktyviai veiklą vykdančių SFPO paskelbtų projektų savininkų pradelstus mokėjimus investuotojams, matyti, kad per 2019 m. pirmąjį pusmetį mokėjimus finansuotojams pradelė tik projektų savininkai, kurie rinkosi pritraukti lėšas per: UAB „Finansų bitė verslui“. Ilgiau kaip 30 d., bet ne ilgiau nei 60 d. iš eilės projektų savininkų buvo pradelsti mokėjimai už 4 908 Eur. Šie projektai buvo susiję su verslo finansavimu.

Apibendrinant SFPO rinką, galima teigti, kad:

- 1) didėja susidomėjimas alternatyviu investavimo būdu, auga tiek finansuojamų projektų skaičius (nuo 2017 m. padidėjo 3,5 karto), tiek investuotojų skaičius (nuo 2017 m. padidėjo 2 kartus);
- 2) dalies investuotojų netenkina finansų rinkoje siūlomų tradicinių investicinių produktų sąlyginai nedidelės investicinės grąžos, todėl jie ieško alternatyvių investavimo galimybių, kurios taip pat duoda ir galimai didesnę investicinę grąžą;
- 3) neprofesionaliesiems investuotojams sutelktinis finansavimas yra alternatyvi galimybė investuoti į rizikingesnes sritis, tačiau kartu ir daug žinių bei patirties nereikalingas pasirinkimas gauti potencialiai didesnę investicinę grąžą. Projektų rengėjams SFPO valdomos platformos suteikia galimybę pasiskolinti iš nebankinių šaltinių.